

Folkbildningsrådet

Lasse Magnusson

2003-02-28

Dnr 48u , 2003,12

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Slutrapport om folkhögskolornas särskilda utbildningsinsatser för arbetslösa budgetåret 2002

Medelsdisposition

Under anslaget 25:1 Bidrag till folkbildningen har Folkbildningsrådet, enligt regleringsbrev 2001-12-13 (U2001/4641/V), fått medel till en särskild utbildningsinsats inom folkhögskolan. Enligt de av regeringen 2001-12-13 utfärdade riktlinjerna för Folkbildningsrådet avseende användningen av anslaget 25:1 skall rådet lämna en slutrapport senast 2003-03-01 beträffande den genomförda verksamheten.

25:1 Bidrag till folkbildningen Anslagspost 2

Bidrag till särskild utbildningsinsats inom folkhögskolan har utgått med 348 760 000 kr.

Statsbidragsvillkor

Som rådets generella krav för att folkhögskolorna skall erhålla medel från det särskilda anslaget har gällt att dessa används till att genomföra verksamhet för arbetslösa utöver vad som planeras/genomförs med stöd av det allmänna bidraget samt att de allmänna statsbidragskraven i förordningen om statsbidrag till folkbildningen SFS 1991:977 kompl. med ändringar senast SFS 2000:1451 uppfylls.

Allmänna villkor

Verksamheten skall ha den inriktning som anges i förordningen om statsbidrag till folkbildningen § 2och §§ 5-7 samt förordningen om statsbidrag för särskild utbildningsinsats inom folkhögskolan (SFS 1996:1397).

Som grundläggande kvalitetskrav för att erhålla statsbidrag gäller att folkhögskolorna skall ha fastställt måldokument, utarbetat en plan för uppföljning och utvärdering samt årligen upprättar verksamhetsberättelse.

Minst 5% av år 2002 statsbidrag(exkl. förstärkningsbidraget) skall avsättas för utvecklingsinsatser (ex. pedagogiskt utvecklingsarbete, personalfortbildning, utveckling av ny verksamhet, utvärderingsprojekt och insatser för rekrytering av prioriterade grupper).

Vidare gäller att minst 90 % av det *ingångsvärde* man erhållit i form av deltagarveckor inom det allmänna statsbidraget skall fullgöras. Dessutom skall minst 95% av den del av ingångsvärdet som avser deltagarveckor för den särskilda utbildningsinsatsen inom folkhögskolan genomföras.

Uppfylls inte detta krav reduceras, i motsvarande omfattning, statsbidraget vad gäller de deltagarveckor/statsbidrag skolan erhåller för särskilda utbildningsinsatser.

Särskilda statsbidragsvillkor

För den verksamhet som anordnas med stöd av bidraget för särskild utbildningsinsats inom folkhögskola gäller, förutom de allmänna statsbidragsvillkoren, också följande särskilda villkor.

Kurserna skall anordnas på grundskole- och gymnasienivå och omfatta minst 15 veckor. Kurserna skall ha sådan inriktning och omfattning att de för den studerande kan vara en del av en utbildningsgång som leder fram till kunskaper motsvarande en grundskole-utbildning eller en treårig gymnasieskolutbildning.

Kurser kan omfatta mindre tid än 15 veckor, om de har till syfte att rekrytera studieovana personer till fortsatta studier på grundskole- eller gymnasienivå.

Utbildningen skall planeras och anordnas så att utbildningens inriktning och omfattning kan bestämmas med utgångspunkt i den studerandes önskemål, behov och förutsättningar. Den skall medverka till att stärka hans eller hennes ställning på arbetsmarknaden.

En studerande får påbörja utbildningen tidigast under det andra kalenderhalvåret det år han eller hon fyller 20 år.

Vid antagning till utbildningen skall i den ordning som anges i punkterna 1-3 nedan företräde ges åt sökande som saknar eller har brister i sådana kunskaper och färdigheter som krävs för slutbetyg från en treårig utbildning i gymnasieskolan eller motsvarande utbildning och som

1. är anmäld som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen i den ordning som Arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver och inte har kunnat få ett lämpligt arbete,
 2. är arbetstagare, om arbetsgivaren genom en överenskommelse med den berörda lokala arbetstagarorganisationen har åtagit sig att för arbete i minst samma omfattning som studierna anställa någon som är långtidsarbetslös och som anvisas av den offentliga arbetsförmedlingen,
 3. är uppsagd från sitt arbete eller annars hotas av arbetslöshet.
-

Fördelningsprinciper

De folkhögskolor som för budgetåret 2001 redovisade en genomförd verksamhet motsvarande villkoren för de tilldelade särskilda medlen erhöll först motsvarande medel för också budgetåret 2002 minskat med ca 10 procent som en konsekvens av det minskade antalet utbildningsplatser. Det sistnämnda tillämpades dock inte för de folkhögskolor som har det lägsta statsbidraget/minsta antalet tilldelade deltagarveckor.

Sedan genomfördes i övrigt vissa omfördelning av medlen i februari 2002.

En slutlig fördelning av medlen, utifrån folkhögskolornas resultatredovisning för år 2002 har genomförts i februari månad 2003.

I samband med fördelningarna av statsbidragen har sammanlagt 36 000 000 kr avsatts i särskild ordning som förstärkningsbidrag till särskilt kostnadskrävande insatser för deltagare med funktionshinder och språkliga handikapp.

Genomförd verksamhet

Folkbildningsrådet kan, utifrån de uppgifter som inkommit från folkhögskolorna via SCB:s verksamhetsredovisning till rådet, redovisa följande uppgifter beträffande den verksamhet som genomförts under verksamhetsåret 2002

De uppgifter som rapporterade för våren i delrapporten har justerats något i samband med slutredovisningen.

Verksamhetsomfattning	Vt 2002	Ht 2002
Antal kurser	788	710
Antal deltagarveckor	168 142	131 337
Antal deltagare	9 299	8 198
Varav kvinnor	5 863	5 122
Varav invandrare	2 098	2 007

Andelen kvinnor bland deltagarna utgjorde 62 %, en minskning med 1% och andelen invandrare utgjorde 24 %, en ökning med 1% jämfört med föregående år.

Ämnesinriktning	%-andel - deltagarveckor	
	Vt 2002	Ht 2002
Allmän kurs, bred ämnesinriktning	61,7	64,1
Allmän kurs, dominerad av basämnena	21,3	18,8
Ämnesprofilerade kurser	16,9	17,1
Summa	100,0	100,0

Den övervägande delen av kursverksamheten, ca 83 %, har utgjorts av allmänna kompetenshöjande utbildningar på grundskole- och gymnasienivå med tyngdpunkt på basämnen, språk samt datakunskap. Motsvarande andel föregående år var ca 84%.

Inom kategorin ämnesprofilerade finns kurser som, förutom basämnen, har en profil med arbetslivskunskap, kurser med internationell inriktning samt språk och inom dessa dominerar kurser i svenska för invandrare.

Utbildningsbakgrund	%andel - deltagare	
	Vt 2002	Ht 2002
Ej fullständig grundskola	14,8	16,0
Grundskola	24,7	22,7
Ej avslutad gymnasieutbildning	19,5	20,9
Gymnasieutbildning 2-årig	24,1	22,4
Gymnasieutbildning, 3-årig	13,5	14,3
Högre utbildning	3,5	3,8
Summa:	100,0	100,0

Ca 39 % hade högst grundskoleutbildning innan man påbörjade folkhögskolekursen. Motsvarande siffra var ca 82 % för utbildning högst motsvarande 2-årigt gymnasium. Ca 18 % av deltagarna hade 3-årig gymnasieutbildning eller högre. Det är en ökning med ca 2% jämfört med föregående år.

Ålder	%andel - deltagare	
	Vt 2002	Ht 2002
20 - 24 år	25,6	32,1
25 - 29	16,0	14,8
30 - 45	40,3	37,7
46 - 60	16,9	14,1
över 60 år	1,3	1,3
Summa:	100,0	100,0

När det gäller deltagarnas ålder utgjorde gruppen 20-24 år ca 29 %. Åldersgruppen 25-45 svarade för ca 55 %. Åldersgruppen 46 år och uppåt utgjorde ca 17 %. Jämfört med föregående år har inga större förändringar skett.

Deltagare med funktionshinder

Folkbildningsrådet har som tidigare framgått avsatt medel som förstärkningsbidrag för deltagare med funktionshinder. Syftet är att nå grupper och finansiera kurser för deltagare som på annat sätt ej kan delta i folkhögskolestudier. Ambitionsnivån var att nå minst lika många deltagare med funktionshinder som de senaste åren. Inom detta område har Folkbildningsrådet samverkat med Sibus (Statens institut för särskilt utbildningsstöd), som också svarat för viss information, rådgivning, administration och uppföljning av verksamheten.

Funktionshinder		
Antal deltagare	Vt 2002	Ht 2002
Rörelsehinder	260	200
Synskada	24	49
Hörselskada	27	25
Döv	36	24
Dövblind	5	5
Utvecklingsstörning	132	113
Hjärnskadad i vuxen ålder	62	53
Psyiskt funktionshinder	847	738
Medicinskt funktionshinder	203	242
Aspergers syndrom, DAMP m fl	69	98
Delsumma	1 665	1 547
Dyslexi	548	519
Summa	2 213	2 066

Under vårterminen 2002 hade 18% av samtliga deltagare inom folkhögskolans särskilda utbildningsinsats funktionshinder och 6% dyslexi. Höstterminen 2002 var motsvarande andelar 19% respektive 6%.

Därmed hade var fjärde kursdeltagare inom folkhögskolans särskilda utbildningsinsats funktionshinder inklusive dyslexi.

Kategorin ”Invandrare med brister i svenska språket” räknas från i år inte in i gruppen av funktionshindrade. Under höstterminen 2002 utgjorde gruppen 16% av deltagare totalt. En ökning med ca 1 procentenhet mot föregående år.

Åtgärder för att motverka en minskning av den ordinarie verksamheten

Enligt de av regeringen utfärdade riktlinjerna för år 2002 och enligt § 9 i förordningen om en särskild utbildningsinsats inom folkhögskolan (SFS 1996:1397) skall rådet redovisa "hur man tillämpat bestämmelserna om statsbidrag för en särskild utbildnings-insats inom folkhögskolan avseende minskning av statsbidrag om den ordinarie utbildningen blivit väsentligt lägre än den ordinarie utbildning som anordnats under föregående budgetår".

För att ge en åtminstone viss valfrihet för skolorna att genomföra kvalitetsutveckling och anordna utbildningar som kräver mer medel än andra har rådet ett krav på att minst 90% av det för varje skolas *allmänna statsbidrag* angivna ingångsvärde i form av deltagar-veckor genomförs för att inte reduktion av statsbidraget skall göras. För *bidraget till den särskilda utbildningsinsatsen* gäller, som tidigare framgått, att minst 95% av ingångs-värdet i form av deltagarveckor skall genomföras för att statsbidraget ej skall reduceras.

Ser man till den statsbidragsfördelning som ägt rum har några skolor som, p.g.a. av lokala rekryteringsproblem ej uppfyllt de ovan relaterade minimikraven år 2001, fått en lägre statsbidragstilldelning för år 2002 som en konsekvens av rådets bidragsfördelnings-system. Motsvarande statsbidrag har överförts till de skolor som har genomfört större verksamhet år 2001 samt bedömts kunna anta fler kursdeltagare under år 2002.

Folkbildningsrådet bedömer, utifrån den nu tillgängliga statistiken, att ingen folkhög-skola under år 2002 i väsentlig omfattning medvetet minskat den ordinarie verksamheten p.g.a. genomförd verksamhet via det särskilda anslaget. Sammantaget sett har istället folkhögskolorna genomfört en större verksamhet än vad som fördelats i form av deltagarveckor/statsbidrag.

Folkbildningsrådet sammanfattande bedömning

Mot bakgrund av resultatredovisningen samt i övrigt de konkreta exempel på utbild-ningar som rådet studerat i samband med handläggarnas besök på folkhögskolorna eller det som på annat sätt kommit till rådets kännedom bedömer Folkbildningsrådet att den verksamhet som genomförts väl överensstämmer med de av staten angivna syftena för det särskilda anslaget

När det gäller omfattningen av verksamheten - uttryckt i antalet deltagare och deltagar-veckor - konstaterar rådet att de av Folkbildningsrådet angivna utbildningsmålen för år 2002 har med råge nåtts.

Vad gäller utformningen av och innehållet i kurserna samt målgrupperna är verksam-heten väl relaterat till de av regeringen och Folkbildningsrådet angivna statsbidrags-villkoren.

Som tidigare redovisats har ca 10% av statsbidraget avsatts för den kostnadskrävande verksamheten för deltagare med funktionshinder och språkliga handikapp. Detta har gett mycket positiva effekter. P.g.a. de merkostnader detta inneburit har samtidigt den totala volymen vad gäller övriga studerande till viss del begränsats. Enligt rådets uppfattning är dock denna särskilda målgruppssatsning väl motiverad.

Uppföljning/utvärdering

Tidigare åtgärder

Folkbildningsrådet har uppdragit åt Lena Lindgren m.fl., Göteborgs universitet att göra en analys av studieförbundens och folkhögskolornas utbildningar för arbetslösa utifrån de särskilda anslagen. Denna har redovisats år 1997 i form av rapporten "*Excellens i flexibilitet*".

Lisbeth Eriksson, Linköpings universitet har på rådets uppdrag genomfört en förstudie *Kunskapslyftet - ett hot mot folkhögskolans själ eller en renässans för folkhögskoleidén*. Rapporten redovisades i mars 1998.

Enligt överenskommelse med Kunskapslyftskommittén har SCB erhållit i uppdrag att genomföra en flerårig studerandeenkät som samfinansieras av Folkbildningsrådet. Som ett led i denna har en *Riksrepresentativ enkät* genomförts av Rolf Lander och Monica Larson vid Göteborgs universitet. Enkäten redovisades i juli 1998.

På uppdrag av Folkbildningsrådet har SCB genomfört en *enkät* till folkhögskolorna med ett antal frågeställningar kring den verksamhet skolorna genomför med stöd av det särskilda anslaget. I enkäten ingick också några frågor om skolornas kurser inom den kommunala delen av Kunskapslyftet. Redovisningen av enkäten redovisades år 1999.

Under hösten 1998 uppdrog Folkbildningsrådet åt Eva Andersson och Monica Larsson, Göteborgs universitet med professor Staffan Larsson Linköpings universitet som vetenskaplig handledare att genomföra utvärderingsprojektet *Kunskapslyftet på folkhögskola - deltagarnas motiv för studier och för valet av folkhögskola samt deras syn på undervisningen*. Slutrapporten från utvärderingen publicerades under hösten 2000. Folkbildningsrådets styrelse kommenterade i en särskild skrivelse 2000-10-25 till utbildningsdepartementet sin syn på utvärderingsresultaten.

Fortsatta åtgärder

I samband med den fördjupade uppföljning av folkhögskolornas verksamhet som Folkbildningsrådet genomför under åren 2001-2003 görs genomgångar av de enskilda skolornas kurser inom den särskilda utbildningsinsatsen.

Ytterligare upplysningar

lämnas betr. resultatredovisningen av Tomas Östlund, tel.08 - 412 48 25 eller e-post tomas.ostlund@folkbildning.se och vad gäller mer allmänna folkhögskolefrågor av Signild Håkansson, tel. 08 – 412 48 04 eller e-post signild.hakansson@folkbildning.se

För Folkbildningsrådet

Britten Månsson-Wallin
kanslichef

Lasse Magnusson
folkbildningssekreterare